

C(Aз)1
A 40

آذربایجان ناغیلااری. آذربایجان دیلینده عرب
القیاسی ایله. ب. ب. یازیچی. ۱۹۸۵.
۳۱۲ صفحه.

موضوع و مضمونجا مختلف اولان آذربایجان
ناغیلااری خلقیمیزین عادت و عئنه لرینی، معنوی
عالمینی، آرزو و ایسته گینی، اونون خارجی و داخلی
دشمنلره قارشى چوخ عسریک مبارزه سینى ئوگره نىك
ایچون زنکین ماتریال وئریر. ناغیلااردا هر جور
استعمارچیلارا، ظلمکارلارا، مفتخورلوغا، ایکی اوزلولوکه
قارشى عموم خلق نفرتی دویولور. ناموسلی، ساده
انسانلارین حیات طرزى، یارادیجى اسکی ترنم اولونور.

A40 **آذربایجان ناغیلااری.** آذربایجان
دیلینده عرب әлифбасы илә. Б., Јазычы,
1985. 312 с.

Китабда топланан нағыллар Нурәддин Сејидовун
тәртіб етдији китабдан көтүрүлмүшдүр.

A $\frac{4802000100-153}{M-656-05}$ 28-82

C(Aз)1

© Азербайжан нағыллары. Азербайжан, Баку, 1970.
© Јазычы, 1985.

قديم زمانلاردا بير شهرده يتيم بير قيز واردي. بو قيز هم
 مقللي. هم ده چوخ گوزل ايدي. اونا بير باخان دئيهردى كه.
 نه اولايدي. بيرده باخايديم. قيز او قتر آبير عصمتله دولانيردي
 كه. هامنين اونندان خوشي گليردي. گونلرين بيرينده قيز
 بازاردان گلنده شهر دارغاسى اونو گوروب گوزل ليكينه
 حيران قالدي. دارغا شور - ائوزونه دئدي:
 - نه اولور - اولسون. گرگ اونو آليم.
 دارغا قيزين قاياغيني كسيب دئدي.
 - اي قشنگ قيز. سن منيم خوشوما گليسن. سنى آليب
 شورومه آرواد ايلمك ايستهيرم.
 قيز دئدي.
 - دارغا قارداش. سن اتام ياشيندا قوجا كيشي سن. هم ده
 ائوده آرواد - اوشاغين وار. من سنه كئتمهرم.

يتيم قيزين ناغيلی

دارغا قيزى نه قتر ديله توتديسا راضى اولمادی. آخردا
 دئدي.
 - من سنى زور ايله آلاغام. اگر يونادا راضى اولماسان.
 سنه شر آتيب شورى ده قاضييا شكايته كئدهجم.
 قيز دئدي.
 - شردن قورخان دگيلم. نه ايستهيرسن ائله!
 بلى. دارغا بير - ايكي تويوق - چوجه گوتوروب گئتى
 قاضي نين ياشينا. قاش قاياغيني توكوب دئدي.
 - قاشى آقا. بس فلان قيز منيم دانامى اوغورلاييت.
 خواهش ائلهيرم اونون جراسيني وئرهن.
 قاشى تويوق - چوجهنى گورن كيمي باش اوسته ديبب.
 قيزى ياشينا چاغيرتيردي. قيز كلن كيمي قاشى دئدي.

– آی قیز، اوتانمیرسان کیشی نین داناسی نی اوغورلایبسان؟
ایندی من سنه ائله بیر جزا وئرجهگم که، عمرونون آخیریناجان
یادیندان چیخماسین.

قیز دئی:

– قاضی آقا، سن نه بیلیرسن که، من دارغانین داناسینی
اوغورلایمیشام؟

قاضی دئی:

– گورمورسن کیشی ئوزی دبللی ایله دئیئر.

قیز دئی:

– نه اولسون که، ئوزی دئیئر، من ده ئوزوم دئییرم که،
او یالان دانیشیر، منه شر آتیر.

قیز گوردی که، قاضی حجت لیکنه سالیب دارغانین
طرفی نی ساخلاپیر، اودور که، اوزونو قاضی یا توتوب برکن
دئی:

– قاضی آقا، گورورم که، سننه نه عدالت وار، نه ده عقل.
اسل مطلبین خبرین اولمادیغی حالدا، بیر شر آتانین سوزونه
ایناتیت منه جزا وئرکم ایسته بیرسن، ایند که، ایش بلله
اوللی من سننن قورخمورام، نه ایسته بیرسن ائله.

قاضی گوزآلتی باخیب گوردی که، ظالم قیزی ائله بیل
آی پارچاسیدیر، خیالیندان کچیرتدی که، بیر تور دارغانین
باشینی آلداتسام، قیزی ئوزوم آرام.

اودور که، قاضی دئی:

– قارداش، سن حقلی سن، ایندی دور گت ائوینه، من بو
قیزین جراسینی ئوزوم وئرهم.

دارغا دوروب گئندنن بونرا قاضی دئی:

– آی قیز، ئوزون گورورسن که، سنین جزان بویوکتور، گل
سن منه آرواد اول، تقمیریننن کچییم.

قیز نه قتر یالوار – یاخار ائله دی که، قاضی آقا، آخی من
اوغرو دگیلم، دارغا منه شر آتیر، بیرده لاپ اوغرو دا اولسام،
سنه اره گئتمهرم، بابام باشیندا کیشی سن.

بو ایشتن سونرا قاضی آباغا دوروب باشلادی قیزا

ساتاشماغا که، باخ گور منیم هارام قوجادیر، بودور، لاپ اون
بش باشیندا اوغلاندان دا جوانام، قیز گوردی که، قاضی لاپ
بولونو آزیب، اونون اوزونه، باشینا ال آتیر، اودور که،
اونا بیر شیلله چکیب دئی:

– گفتار، الینی ئوزونده ساخلا، یوحسا چیخیب سنی
بی آتیر ائلرم.
قاضی دئی:

– سن که، منیم سوزومه راضی اولمادین، گور سنین
باشینا نه ایش گتیره حکم.
قاضی دوروب بیر باش گتندی پادشاهین یانینا، باش اکیب
دئی:

– شاه ساغ اولسون، شهرینده بیر یتیم قیز وار، سنه شر
آتیب، هر یترده یاییب که، پادشاه بیس آدامدیر، ایسته دیم
اونا جزا وئرم، باشلادی منه ده شر آتماغا، اینتی گلمیشم که،
جلادا امر وئرسن اونون بویتونو وورسون،
پادشاه او ساعت قیزی یانینا چاغیرتدیریب دئی:

– آی قیز، بو نه ایشدیر، سن نه جسامتله منی پیسله-
بیرن؟

قیز باشینا گلن احوالاتی تمام و کمال پادشاه دانیشتی.
قیز ائله بیلدی که، پادشاهدا عدالت اولار، دازغا ایله
قاضییا جزا وئرم، اما گوردی که، یوخ بو اونلاردان دا پیسیر
پادشاه گوردی قیز چوخ گوزلدیر، او ساعت بیر کونولدن –
مین کونوله اونا عاشق اولوب دئی:

– آی قیز، اگر منه اره گتسن سنی ئوزومه باش حرم
ائهرم، راضی اولماسان جلادلارا بویتونو وورورارام.
قیز گوردی که، حیلله ایشلتیمسه بونون الینن قورتارا
بیلمهجهک، اودور که، دئی:

– پادشاه ساغ اولسون، من سنه اره گتدرم، اما کورک
بو ایشی هله لیک میچکم بیلمه سین، صایاح آخشام شر فاریشاندا
کل بیزه ائوده دانیشاق.

قیز پادشاهی راضی سالیب اورادان گلدی قاضی نین، سونرا
دا دارغانین یانینا، اونلاری دا آیری – آیری یقدا گوروب دئی:

— داما من فکرمی دگیشیمش. مایاج آخشام شر قاریشاندا
کل بیزه ائوده دانیشاریق.

همین گون قیز بازاردان کنگان چاغیریب ائوین اورتاسیندا
بیر قویو قازدیردی. ایکی بویوک قازان دا سو قایناقدیردی.

بونلاردان باشقا او قونشولوقدا اولان بیر آروادا دئی: —
قاری نه نه، یامان داریخیرام، بو آخشام بیزه کل
سحبت ائدهک.

قیز بو ایشلرین هامیسینی گوروب قورتاردی. آخشام
اولدی. هامیدان قاباق دارغا گللی. قیز اونو دیله توتوب باشلادی
سحبت. ائله بو زمان قاپی دوگولدی. دارغا قیزدان سوروشدی،

— کیمدیر گلن؟

قیز دئی:

— اریمدیر.

دارغا دیلی دولاشا — دولاشا دئی:

— بس من نیله بیم؟

قیز دئی:

— کل بیلینه ایپ باغلایب سالاییم قویوا. اریم گئندن
سونرا پیخاردارام.

قیز دارغانی ائوین ایجری سینده کی قویوا سالاییب
قاپینی آچدی. بو دفعه گلن قاضی ایندی. بئیجه قاضی ایله
سحبت باشلامیشدیلا کله، بینه قاپی دوگولدی. ایندی ده قاضی
دئی:

— کیمدیر گلن؟

قیز دئی:

— اریمدیر.

قاضی دئی:

— بس من هارادا گیرله نیم؟

قیز اونون دا بیلینه ایپ باغلایب سالادی قویوا.
سونرا قاپینی آچیب پادشاهی ایجری بوراخدی. بیر آزدان
سونرا بینه قاپی دوگولدی. ایندی ده پادشاه قورخویا دوشدی.
قیز پادشاهی دا کئدیله قویوا سالاییب، قاپینی آچدی. بو
دفعه گلن قاری ایندی. قیز بیر آز قاری ایله اوردان — بوردان

سحبت ائله دی. بیزدن قاری نین گوردی ائوین اورتاسینداکی
قازانلارا ساتاشدی.

قاری دئدی:

— آ قیزیم، بو قازانلاردا نهدی او ائله باق قایاق قاینایر؟

قیز دئدی:

— قاری ننه، سودور قاینادیرام.

قاری دئدی:

— بو قتر سویو قاینادیب نه ائتمک ایستدیرسن؟

قیز دئدی:

— ائومیزین اورتاسینداکی بو قویودا چوخلی جور —

چوچی، ایلان — چایان عمله گلیب، بو سویو اورا توکه جکم
که، یانیب ئولسونلر.

قیز آباغا دوردی، قاری ایله کمکله شیب قاینار سویو
قویویا توکولر. قاینار سو قاضی نی، پادشاهی و دارغانی
یاندیریب ئوللوردی. قاری دوروب گلندن سونرا قیز اییین
اوجونا قارماق باغلایب قویوداکی ئوللری بیر — بیر چکیم
چینارتدی. اوجونوده آیری — آیریلیدا آغا بوکوب فکرلشدی
که، اوتلاری هاردا باسدیرسین. بیزده گوردی که، قاییلاری نین
قایاغیندان ائتمک اوسته بیر چوبان کئچیر، تئز چوبانی
چاقیریب دئدی:

— چوبان قارداش، منیم آتام ئولوب، آپار اونو باسدیر،
کل نئجه ایستمن وئرم، اما احتیاطلی اول، یامان اوزلو
ئولدی، سونرا قاجیب یته گلر.

چوبان راضی اولدی، ئولونی ائتمک نین اوستونه
قویدی، آپاریب باسدیردی. چوبان قاییدیب گلنه قتر قیز میتین
ایکینچیسینی ده حیطه اوزاتتی. چوبان قاییدیب گلدی که،
پولونی آلسین، گوردی حیطن اورتاسیندا بیر میت ده وار.

— بس بو نه میتدیر؟ — دیزه سوروشدی.

قیز دئدی:

— چوبان قارداش، من سته دئمه دیمسی که، بو ئولنی یامان
اوزلی ئولدی، قاجیب گلجهک، یقین که، دایاز یئرده باسدیر —
بیسان، قاجیب گلیب، آپار ائله یئرده باسدیرکه، گلله بیلمه سین.

چوبان دئە:

- باجی، بو دفعە بونو گرک ائله درین باسدیرام که،
چیخیب گله بیلیمسین.

چوبان مینی ائششگه یوکلەیبب او قەر گئتی که، تمام
شەردن چیختی، داغلا - داغلا هونور بیر قایانین باشنا چیخیب
مینی اورادان یتره آتی، ائله بو وقت قایانین آلتیندا بیر ملا
نماز قیلیرمیش، ملا مینی گورن کیمی قورخوسوندان نمازینی
یاریمچیق قویوب باشلا دی قاجماغا، چوبان قایانین باشیندان
باخیب گوردی که، بیر آدم قاجیر، ائله بیللی که، ئولی
دیریلیب، اودور که، یوگوروب ملانی توتتی، چماغی تپەسیته
ائتدیریب دئە:

- سنی گوروم گوربه گور اولاسان، ئولی اولاندا نه اولار،
بیر حیان اولسون دا.

چوبانین چماغی ملایا دگن کیمی باشی قاریز کیمی
پارتلا دی، او ساعت درین بیر قویو قاریز اونو باسدیردی،
سونرا گللی قیزین باشنا، چوبان گلنه کیمی قیز ئولونون
بیرینی ده چیخاردیب قوبوشندی حیطه، چوبان حیطه گیرن
کیمی قیز دئە:

- آی چوبان قارداش، من سنه دئمەدیم که، بو ئولی
یامان حیاسدیر، اونو درین بیر یتره باسدیر، ناخ، گورور-
سنمی باسدیردین ئولی سنلن قایاق گللب چیخیب.

چوبان غضبەتیب دئە:

- آی سنین آتانی گوروم گوربه گور اولسون، بو ظالم
اوغلی نه حیاستیرمیش، من دفعه گرک بونا ائله دیوان توتام
که، ئولی بوخ لاپ ئولی نین باجاسی دا اولسا قاچا بیلیمسین،
چوبان سویه - سویه ئولی نی ائششگه یوکلەیبب آباردی،
اونو بیر دگیرمانین ناودائیندان تپەسی آشاغی سالتی که،
تیکه - تیکه اولسون، دئمە دگیرمانچی آشاغیدا چیمیرمیش،
چوبان ئولی نی دگیرمانین ناودائیندان سالاندان سونرا دالینجا
باغدی که، گورسون دیریلیب قاجمیر که، بیره گوردی که،
دگیرمانین آباغیندا بیر آدم سودا چیمیر، ائله بیللی که، ئولی
ینە دیریلیب چوبان جوملو دگیرمانچی نین اوستونه، چماغلا

او قتر ووردى كه، كيشى از يليب خنيله دوندى. چوبان كيشى نى
 ووردوقچا دئيردى،
 — ياه آتونان، اده، بو نه حياسيز ئولى ميش، دگيرمانين
 گوزونين ئولى سالديم، ديري چينغى.
 چوبان كيشى نين تمام نفسى نى كسنن سونرا گللى قيزين
 ياتينا. بو دفعه ئولونون قابىتمادىقى نى گوروب چوخ سوينتى.
 چوبان قيزدان بولونى آلب كتنى. قيز ئوز دشمنلىرى نى
 ئولونين سونرا كشى كوك، داماغى چاغ، آسوده عمر
 سوردى.